

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної, філологічної та економічної освіти
Кафедра германської та слов'янської філології**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНОЗЕМНА МОВА (ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)»**

*для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
А4.10 Середня освіта (Технології)*

Слов'янськ – Дніпро, 2025

УДК 378.016:811.111:62(072)

M54

*Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри германської та слов'янської філології
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 11 від 25 червня 2025 р.)*

*Схвалено до друку Вченою радою
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 10 від 30 червня 2025 р.)*

Укладач:

Роман В. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ».

Рецензенти:

Піскунов О. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»;

Пампура С. Ю., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова» (для професійної діяльності) для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) А4.10 Середня освіта (Технології) / уклад. В. В. Роман. Дніпро-Слов'янськ, 2025. 34 с.

Методичні рекомендації містять теоретичні й практичні матеріали для анування і реферування. Слухачі мають уважно вивчити теоретичний матеріал, дотримуючись обов'язкових вимог до складання анотацій і рефератів з прочитаної оригінальної літератури за фахом. Коректно використовувати логіко-граматичні лексичні одиниці, мовні кліше, характерні для англійської наукової літератури, виконати практичні завдання, тест, відповісти на контрольні питання для самоперевірки освоєного матеріалу.

ПЕРЕДМОВА

Анотування. Анотація (лат. *annotatio* — примітка, пояснення) є стислим викладом загальної характеристики змісту документа, поданого в друкованій або рукописній формі. Вона репрезентує максимально лаконічний опис першоджерела, окреслюючи його тематику в узагальненому вигляді без детального відтворення змісту. Основне призначення анотації полягає у відповіді на запитання, якої проблематики стосується відповідний інформаційний ресурс.

За змістом і функціональним спрямуванням анотації поділяються на довідкові та рекомендаційні. Довідкові анотації інформують про тематику документа й подають загальні відомості про нього, не передбачаючи оцінних суджень. Рекомендаційні анотації, своєю чергою, містять характеристику документа з огляду на його доцільність і корисність для певної цільової аудиторії.

Залежно від обсягу охоплення матеріалу та адресата розрізняють загальні й спеціалізовані анотації. Загальні анотації дають цілісну характеристику документа та орієнтовані на широке коло читачів. Спеціалізовані анотації висвітлюють лише окремі аспекти змісту, що становлять інтерес для вузького кола фахівців. За обсягом вони можуть варіюватися від надзвичайно стислих формулювань до розгорнутих текстів обсягом 20–30 рядків, проте, на відміну від реферату, навіть у розширеному варіанті відображають лише ключові положення та результати дослідження.

Під час складання анотації подаються виключно суттєві характеристики змісту документа, які дозволяють визначити його наукову новизну та практичну значущість, а також відмежувати його від інших джерел спорідненої тематики та призначення. Недоцільним є детальний

переказ змісту, зокрема виклад висновків, рекомендацій або фактичного матеріалу. Мовне оформлення анотації має відзначатися лаконічністю, уникненням складних синтаксичних конструкцій, а також мінімальним використанням особових і вказівних займенників.

Анотування є обов'язковою програмною вимогою для вищих навчальних закладів як мовного, так і немовного профілю. Воно спрямоване на розвиток у студентів комплексної професійної компетентності: здатності аналізувати текст, виділяти його основні ідеї та логічні зв'язки, формулювати узагальнення та висновки, а також відтворювати отриману інформацію у зв'язній письмовій формі. Крім того, анотації відіграють важливу роль у процесі контролю та оцінювання письмового мовлення студентів, дозволяючи викладачеві оцінити рівень розуміння матеріалу, точність передачі основних положень та рівень мовної культури здобувачів освіти.

Анотації поділяються на **стислі** та **розгорнуті**.

- **Стисла анотація** зазвичай займає близько 0,5 сторінки машинописного тексту (до 1200 друкованих знаків). Вона містить лаконічне викладення основних ідей та концепцій джерела, коротко характеризує мету та об'єкт дослідження, а також передає головні висновки автора. Основне завдання стислої анотації — забезпечити швидке ознайомлення читача з тематикою документа без детального аналізу його змісту.
- **Розгорнута анотація** має більший обсяг — приблизно 2 сторінки машинописного тексту (до 5000 друкованих знаків). Вона передбачає більш детальний виклад матеріалу: опис предмету та мети дослідження, характеристику методів і підходів, що використовуються автором, аналіз отриманих результатів та їх практичну значущість. Розгорнута анотація дозволяє читачеві

отримати більш глибоке уявлення про зміст документа, його наукову новизну та актуальність.

Навчання складанню анотацій можна умовно розділити на **три основні етапи**:

1. **Виділення структури фрейму** — студент вчиться визначати ключові елементи тексту: предмет дослідження, основну проблематику, методи, результати та висновки. На цьому етапі особливу увагу приділяють умінню відрізняти головне від другорядного та відбирати інформацію, яка має практичну або наукову цінність.
2. **Конкретизація структури фрейму** — обрана інформація оформлюється у зв'язному тексті з урахуванням лексичних та граматичних норм. Студенти тренуються передавати складні ідеї стисло та ясно, уникаючи надмірної деталізації або суб'єктивної оцінки, і формують логічну послідовність викладу.
3. **Формування ментальної схеми тексту та самостійне написання анотації** — на цьому етапі студент самостійно створює текст анотації, використовуючи раніше вироблену структуру та сформовані мовні навички. Особлива увага приділяється точності передачі змісту, науковому стилю викладу, ясності та лаконічності формулювань.

У процесі роботи над анотаціями студенти також оволодівають низкою додаткових навичок:

- підбором адекватної термінології та фраз для стислого викладу інформації;
- умінням виділяти наукову новизну та практичну значущість дослідження;
- розвитком критичного мислення при оцінці джерел;

- формуванням навичок самоконтролю та самооцінки власного письмового продукту.

Таким чином, анотування не лише допомагає студентам опанувати техніку стислого письмового викладу інформації, а й слугує основою для розвитку загальної комунікативної компетенції, необхідної для професійної діяльності у сфері науки, освіти та практичного застосування іноземної мови

Загальні вимоги до підготовки анотацій включають такі положення:

1. **Мета анотації** визначає ступінь повноти викладу матеріалу та зміст її завершальної частини.
2. **Обсяг анотації** зазвичай становить від 500 до 2000 друкованих знаків.
3. **Структура анотації** має бути логічно вибудованою й не обов'язково повторювати послідовність подання матеріалу в оригінальному тексті.
4. **Мовні особливості анотації** передбачають:
 - стислий, чіткий і доступний виклад основних положень першоджерела;
 - уникнення повторів, зокрема повторення назви статті;
 - послідовне використання термінології та скорочень;
 - застосування загальноприйнятих аббревіатур;
 - перевагу безособових конструкцій на зразок «розглядається...», «аналізується...», «висвітлюється...» та форм пасивного стану;
 - обмеження використання прикметників і прислівників, що не мають смислового навантаження;

- о уживання узагальнювальних слів і зв'язувальних конструкцій для забезпечення логічної послідовності викладу («*як показано...*», «*однак...*», «*отже...*» тощо).

Структура анотації включає такі складові:

1. **Вступна частина** — бібліографічний опис джерела.
2. **Основна частина** — окреслення кола ключових проблем, порушених у публікації.
3. **Заключна частина** — стисла характеристика та оцінка роботи, а також визначення її призначення й цільової аудиторії.

Таким чином, **анотація** являє собою короткий узагальнений виклад змісту книги або статті. Перед основним текстом анотації зазвичай подаються вихідні бібліографічні дані (автор, назва, місце та рік видання) у номінативній формі, які за потреби можуть бути інтегровані у вступну частину.

Здебільшого анотація має двоєдину структуру: у першій частині формулюється основна тема публікації, у другій — подаються її провідні положення. Суб'єкт дії в анотації, як правило, не називається, оскільки він зрозумілий із контексту, у зв'язку з чим перевага надається пасивним і безособовим конструкціям, зокрема дієслівним та дієприкметниковим формам.

Мовні кліше для укладання рефератів та анотацій

Під час підготовки рефератів і анотацій особливу увагу слід приділяти опрацюванню спеціальних **мовних кліше**, притаманних цим жанрам. Кліше – це усталений мовний зворот або стереотипна конструкція, яка легко відтворюється в типових умовах і контекстах наукового спілкування.

У науковому викладі функціонує значна кількість таких мовних стереотипів. Їх використання сприяє оптимізації процесу комунікації, економії часу, розумових зусиль і мовленнєвих ресурсів як реферанта-перекладача, так і адресата повідомлення. Для формування навичок автоматизованого використання кліше необхідною є їх чітка класифікація. Найзручнішою вважається класифікація, побудована на понятійній **основі**, відповідно до якої кліше групуються залежно від узагальненого поняття, з яким вони пов'язані, а в межах кожної групи виокремлюються дрібніші підгрупи. Наприклад, в англійській мові можна виділити такі типи кліше:

1. Загальна характеристика статті:

The paper (article) under discussion (consideration) is intended (aims) to describe (explain, examine, survey) ...

2. Завдання, поставлені автором:

The author outlines (points out, reviews, analyses) ...

3. Оцінка отриманих результатів дослідження:

The results obtained confirm (lead to, show) ...

4. Підбиття підсумків і формулювання висновків:

The paper summarizes ...; in summing up, the author ...; at the end of the article the author sums up

SUMMARY OF AN ARTICLE

1. The title of the article

→ I would like to present the article by *I. Ivanenko* published in the 1st issue of “*Scientific Herald of Chernivtsy University. Biology (Biological Systems)*” in 2025. The title of the article is “Biodiversity as a functional basis for distinguishing the concepts of «Soil Quality» and «Soil health».

→ The article to be discussed/ analysed is ...

→ The discussed/ analysed article is...

→ The author/ editor/ publisher of the book is ...

→ The contributor of the journal is ...

→ The article was published in 2001.

→ The author is a well-known/ distinguished/ outstanding scientist in the field of *Methodology of teaching English*.

→ The title of the article is ...

→ The author of the article is *I. Ivanenko*, professor of *Kyiv National Linguistic University*.

2. General information about the article

2.1. Field, subject matter, subject area, the specific topic of investigation:

→ The subject area of the book is .../ includes ...

→ ... (*the topic of the article*) is reviewed in the article.

→ A thorough research of ... (*the topic of the article*) is represented in the article.

→ The analysed research/ the research under analysis/ discussion is carried out in the field of *language teaching*.

→ The subject matter of the article falls into two parts.

→ The specific topic of investigation/ research is ...

→ ... (*the topic of the article*) is stated to be the subject area of the article.

→ ... (*the topic of the article*) is viewed as the subject area of the research/ article/ papers.

2.2. Novelty of the article

→ The advances in research provided by the presented investigation are considered significant for the development of *Science (Methodology of teaching English, Educational theory)* which requires new and topical data on the presented aspects/ problem/ field.

2.3. The objective and necessary tasks of the article

→ The objective of the article is ...

→ The objective of the research is to provide analysis of/ to analyse/ to show/ to study/ to find out ...

→ The article aims at showing/ studying/ presenting ...

→ To attain the aim stated by the author it is necessary to perform the following tasks: ...

→ The achievement of the objective is planned by means of ...

2.4. The addressee of the article

→ The article is addressed to ...

→ The article will be useful to ...

→ The article is addressed to scientific workers/ professional scientists/ interested layman/ undergraduates/ post-graduates/ those working in the field of .../ those studying the problems of.../ those familiar with the field of... .

→ The article is written for researchers/ students.

3. Analysis of the text

→ The author acknowledges/ agrees/ asserts/ believes/ claims/ concludes/ criticizes/ declares/ describes/ disagrees/ discusses/ emphasizes/ interprets/ object/ observes/ offers/ opposes/ remarks/ responds/ reveals/ says/ states/ suggests/ thinks/ writes...

→ The article begins with a discussion of/ a chapter on/ a paragraph on/ introduction to/ introductory discussion of ...

→ The article begins with introductory remarks.

→ The article/ the author discusses/ deals with/ is concerned with/ covers/ considers/ gives consideration to/ describes/ gives an accurate description of/ outlines/ places emphasis on the problem of...

→ The article provides the reader with some data on.../ some material on.../ some information on.../ an introduction to.../ a discussion of .../ a treatment of .../ a study of.../ a summary on.../ some details on .../ a useful bibliography/ a list (set) of references/ key references...

→ A careful account is given of...

→ A detailed/ thorough description is given of the theory/ problem/ method of...

→ Much attention is given to ...

→ Of particular/ special/ great/ little interest is the author's idea/ the theory/ method/ discussion/ treatment of ...

→ It is notable/ noteworthy/ praiseworthy/ to the author's credit that ...

→ The author has succeeded in showing/ providing/ presenting ...

→ The article ends with the discussion of ...

→ In conclusion/ in summary/ summarizing the author states ...

→ The article is profusely/ poorly illustrated with diagrams/ tables/ colour plates/ photographs/ sketches.

→ Different chapters of the article deal with ...

→ The article consists of three chapters.

→ The style of the author is precise/ picturesque/ vivid

→ Thus the main idea of the author is...

4. Drawbacks, potential future directions of research

- Little attention is given to ...
- The author failed to show/ exhibit/ provide/ present/ give an account of.../ direct our attention to...
- The author/ editor/ publisher/ proof-reader is to blame for the drawbacks of the article.
- The article suffers for some mistakes/ errors/ limitations/ shortcomings/ careless proof-reading.
- In spite of these drawbacks the article is a useful reference work/ a valuable source of ready information.
- In spite of these drawbacks the article is useful/ helpful to ...
- The future directions of research are seen in the study of .../ in investigation of/ in applying the results of the paper in practice with the further analysis of their effectiveness.

5. Key words of the article

- The list of the key words includes such: ...
- The key words of the article are ...

EXAMPLE 1

I would like to present the article by I. M. Volynets, published in a Ukrainian academic journal. The title of the article is “Personal Image of a Modern Teacher of a General Secondary Educational Institution.”

The article to be discussed is devoted to the problem of personal and professional image formation of a modern school teacher in the context of pedagogical mastery.

The discussed article is written by I. M. Volynets, Associate Professor of the Department of Documentation Studies and Information Activity at the Institute of Philology and Mass Communications of the University “Ukraine,” Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor.

The author is a well-known researcher in the field of pedagogy and educational image studies.

The subject area of the article includes pedagogy, pedagogical mastery, professional ethics, and educational image-making.

The problem of personal image of a modern teacher is reviewed in the article.

A thorough research of the teacher’s image as a component of pedagogical mastery is represented in the paper.

The analysed research is carried out in the field of educational theory and pedagogy.

The specific topic of investigation is the structure, components, and significance of the personal and professional image of a teacher in a general secondary school.

The advances in research provided by the presented investigation are considered significant for the development of modern pedagogy, as the article emphasizes the importance of personal image as an essential but often underestimated component of pedagogical mastery.

The novelty lies in systematizing the components of a teacher's image and highlighting the role of external appearance, verbal and non-verbal communication in professional success.

The objective of the article is to analyse the problem of personal image formation of a modern teacher of a general secondary educational institution.

The article aims at studying the essence, structure, and functions of a teacher's image and its influence on pupils and the educational process.

To attain the aim stated by the author, it is necessary to:

- analyse scientific approaches to the concept of image;
- define the structure and types of teacher's image;
- identify the role of appearance, behaviour, and communication in pedagogical activity.

The achievement of the objective is planned by means of theoretical analysis of pedagogical, psychological, and philosophical sources.

The article is addressed to teachers, researchers, students of pedagogical specialties, and education practitioners.

The article will be useful to those working in the field of education and studying the problems of pedagogical mastery and professional image formation.

The author discusses the concept of teacher's image as an integral part of pedagogical mastery.

The article begins with introductory remarks on the social role of the teacher and the importance of public perception.

Much attention is given to the external appearance of a teacher, including clothing, manners, posture, voice, gestures, and facial expressions.

A detailed description is given of the structure of pedagogical image, which includes:

- the inner self of the teacher;
- external appearance;

- verbal and non-verbal means of communication.

The author emphasizes that a teacher is a role model for pupils and that first impressions play a crucial role in forming attitudes toward the teacher.

It is noteworthy that the author supports her ideas with quotations from well-known educators and researchers, as well as literary examples.

In conclusion, the author states that a well-formed personal image enhances pedagogical effectiveness and contributes to successful teaching and **ВОСПИТАННЯ**.

The style of the author is clear, logical, and academic.

Thus, the main idea of the author is that personal image is a vital structural component of pedagogical mastery and professional success of a modern teacher.

Little attention is given to empirical research or practical case studies illustrating image formation in real school settings.

In spite of these drawbacks, the article is a valuable theoretical source for understanding the role of image in pedagogy.

The future directions of research are seen in practical implementation of image-building strategies in teacher training and professional development programs.

Key words of the article

The key words of the article are: teacher, pedagogical mastery, image, personal image, pedagogical technique.

EXAMPLE 2

I would like to present the article published in the 3rd issue of “*Biological Systems*” in 2025. The title of the article is “*Digital Information Systems for Occupational Health and Safety Management in Biochemical Laboratories*”.

The article to be discussed is devoted to the analysis of the possibilities of applying information and digital systems for occupational health and safety management in biochemical laboratories.

The discussed article is a scientific research paper focused on modern digital tools for risk monitoring and safety management in laboratory environments.

The contributor of the journal is “*Biological Systems*”, a peer-reviewed scientific journal.

The article was published in 2025.

The author of the article is a researcher in the field of occupational health and safety and laboratory biosafety.

The subject area of the article includes occupational health and safety, laboratory biosafety, risk management, and digital transformation.

A thorough research of digital information systems for occupational health and safety management in biochemical laboratories is represented in the article.

The analysed research is carried out in the field of occupational safety management and laboratory risk assessment.

The specific topic of investigation is the effectiveness of digital monitoring, risk assessment, and management systems in improving safety and optimizing management processes in biochemical laboratories.

The advances in research provided by the presented investigation are considered significant for the development of occupational health and safety

management, as the article integrates modern digital technologies with classical risk assessment models and international biosafety standards.

The objective of the article is to study the possibilities of applying information and digital systems for occupational health and safety management in biochemical laboratories and to determine their effectiveness in improving personnel safety and management efficiency.

To attain the aim stated by the author, it is necessary to perform the following tasks:

- to analyse international and national regulatory documents on laboratory biosafety and occupational safety;
- to review digital monitoring and risk assessment systems used in laboratory environments;
- to evaluate the advantages and limitations of digital occupational safety systems.

The achievement of the objective is planned by means of systematic and comparative analysis of scientific publications, analytical reports, and regulatory documents.

The article is addressed to researchers, occupational safety specialists, laboratory managers, and students.

The article will be useful to those working in the field of occupational health and safety, laboratory biosafety, and digital risk management systems.

The author discusses the current state of digitalization of occupational health and safety systems in biochemical laboratories.

The article begins with introductory remarks on the importance of digital technologies for improving laboratory safety and reducing occupational risks.

Much attention is given to digital monitoring systems, risk assessment models, and international standards such as WHO, ISO, and EU-OSHA recommendations.

A detailed description is given of digital risk assessment models, including cloud models, SHELL-model integration, and HACCP principles.

Of particular interest is the author's discussion of digital risk maps and automated monitoring systems as effective tools for preventive safety management.

The article ends with the discussion of advantages and limitations of implementing digital occupational safety systems in biochemical laboratories.

In conclusion, the author states that digitalization ensures a comprehensive and scientifically grounded approach to occupational health and safety management and contributes to the prevention of accidents and professional diseases.

The style of the author is precise, logical, and academic.

Thus, the main idea of the author is that digital information systems significantly enhance occupational safety management in modern biochemical laboratories.

Little attention is given to empirical validation of digital systems in specific laboratory case studies.

In spite of these drawbacks, the article is a valuable source of up-to-date information on digital occupational safety management.

The future directions of research are seen in practical implementation and evaluation of digital systems in real laboratory settings with further analysis of their effectiveness.

The key words of the article are: *digitalization, occupational health and safety, biochemical laboratory, risk management, laboratory biosafety, digital monitoring systems, occupational risk assessment.*

КОМПЛЕКС ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНОТУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕКСТІВ НА ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

I. Група вправ для автоматизації навичок вилучення головної інформації тексту.

○ **Exercise I.**

Aim: to develop the habits of anticipation.

Instruction: Read the title of the text and guess what is going to be described in it.

Mode: brain-storm.

○ **Exercise II.**

Aim: to develop the habits of anticipation.

Instruction: What do you know about the subject of the text you are going to read?

Mode: brain-storm, drawing of a lexical map.

○ **Exercise III.**

Aim: to develop habits to single out the main information.

Instruction: Read the text. Find one sentence that carries the most significant information in each paragraph.

Mode: in groups/ individually, orally.

○ **Exercise IV.**

Aim: to develop habits to single out the main information.

Instruction: Can the words given below be considered to be the key words of the paragraph?

Lexical neology manifests itself both in one-stem words, compound words and phrases. Sometimes these neologisms are very short-lived and do not even get lexicalised and registered in the language. A need for neologism may be language-internal, i. e. with one language area, or language-external, due to the needs of the society. Thus, in Commercial Law discourse, most neologisms appeared as a result of commerce development through the Internet, for example: *E-business, E-commerce, E-tailing, online marketing*.

Key words: neologism, short-lived, society, language-internal, language-external, E-business, E-commerce, E-tailing, online marketing.

Mode: in groups/ individually, orally.

○ **Exercise V.**

Aim: to develop habits to single out the main information.

Instruction: Suggest your own list of key words for the previous and the next paragraphs.

Let us consider a recent example of a neologism, the word *dot-com*, denoting a company that relies on the internet for most or all its business, which arose due to the frequency of businesses including “.com” in their company name. As the internet is becoming a major market force, it requires the creation of an “easy” term to describe these businesses, This is an easily pin-pointed example of how a new idea quickly becomes a new word, usually based on a void in the current language or a need to expedite the expression of an idea which gains popularity.

Mode: in groups/ individually, orally.

○ **Exercise VI.**

Aim: to develop habits to single out the main information.

Instruction: Entitle every paragraph of the text.

Mode: individually, in written form.

○ **Exercise VII.**

Aim: to develop habits to single out the main information.

Instruction: Make up your own plan of the article.

Mode: individually, in written form.

○ **Exercise VIII.**

Aim: to develop habits to single out the main information.

Instruction: Put the sentences given below in correct order according to the logics of the text.

1. Thus, in Commercial Law discourse, most neologisms appeared as a result of commerce development through the Internet.

2. This is an easily pin-pointed example of how a new idea quickly becomes a new word, usually based on a void in the current language or a need to expedite the expression of an idea which gains popularity.
3. Lexical neology manifests itself both in one-stem words, compound words and phrases.

Mode: individually, in written form/ orally.

○ **Exercise IX.**

Aim: to develop habits to single out the main information.

Instruction: Answer the questions:

→ Who wrote the article?

→ What is the aim of the article?

→ Which of the problems enumerated below are touched upon in the text and which are not? What other problems, besides those mentioned below, are dealt with in the text?

- 1) new words appear due to the ever developing life, technical progress and science;
- 2) a lot of new words have come to the usage due to the Internet;
- 3) new words are quickly registered in the dictionaries.

→ What are the facts and arguments which the author puts forward in order to show

a) that Internet causes the appearance of new words in the vocabulary of Commercial Law;

b) ...

→ Do you think the article fulfils its aim? Why?

Mode: discussion.

II. Група вправ з формування лексичних і граматичних навичок читання та письма.

II.1. Підгрупа вправ для формування лексичних навичок читання та письма.

○ **Exercise I.**

Aim: to develop lexical habits of reading and writing.

Instruction: Define to what part of speech these words belong:

Neologism, firstly, special, communicative, signifier, communication, previously, materialised, definition, perceive, usage, frequency, popularity.

○ **Exercise II.**

Aim: to develop lexical habits of reading and writing.

Instruction: Group these words into three classes of root words, derived words and composites:

Neologism, concept, socioeconomic, meaning, speaker, short-lived, pin-pointed, firstly, special, communicative, signifier, communication, previously, materialised, definition, perceive, usage, frequency, popularity.

○ **Exercise III.**

Aim: to develop lexical habits of reading and writing.

Instruction: Put in the necessary word:

1. ... play an important role in enriching special and general vocabulary.
2. A need for neologism may be language-internal and
3. In Commercial Law discourse neologisms appeared due to the development of commerce through

○ **Exercise IV.**

Aim: to develop lexical habits of reading and writing.

Instruction: Choose from the words given below the variant that is synonymic to the words in bold type.

1. The acceptance of neologisms by the Commercial Law discourse depends on their **potential for derivation**.

a) combinability	c) productivity
b) expressiveness	d) figurative meaning

2. The term should reflect the characteristics of the concept it **designates**.

a) translates	c) forms
b) indicates	d) connects

○ **Exercise V.**

Aim: to develop lexical habits of reading and writing.

Instruction: Find words denoted by these definitions:

1. A unit of the lexicon, a word, a word element or a phrase, whose meaning, or whose signifier-signified relationship, presupposing an effective function in a

specific model of communication, was not previously materialised as a linguistic form.

2. A word formed by means of joining two or more stems.

3. ...

○ **Exercise VI.**

Aim: to develop lexical habits of reading and writing.

Instruction: Find in the text words referring to the topic “Commercial neologisms”.

II.2. Підгрупа вправ для формування граматичних навичок читання та письма.

○ **Exercise I.**

Aim: to develop grammatical habits of reading and writing.

Instruction: Translate the sentences paying attention to Participle I:

1. New terms appear in the language when some existing terms develop new meanings.
2. Neologisms are considered to be new units of lexicon belonging either to the language in general or to its separate sphere, whose meaning was not previously materialised.
3. ...

○ **Exercise II.**

Aim: to develop grammatical habits of reading and writing.

Instruction: Fill in Participle I or Participle II.

1. With the expansion of their functions newly (coined/coining) terms may be registered in the dictionaries.
2. The term “outplacement office” (used/using) to denote an institution (specializing/ specialised) in giving employees who have lost their jobs the information they need to move to new jobs has been replaced by the term “career centre”.
3. ...

○ **Exercise III.**

Aim: to develop grammatical habits of reading and writing.

Instruction: Transform the complex sentences given below into a simple sentence using the Absolute Participial Construction.

1. As new words are coined to denote new and popular ideas, general and specific vocabularies are being constantly enriched.

Key: New words being coined to denote new and popular ideas, general and specific vocabularies are being constantly enriched.

2. While the commerce through Internet is quickly increasing, new words come to the specific discourse to designate objects and phenomena connected with it.

Key: The commerce through Internet quickly increasing, new words come to the specific discourse to designate objects and phenomena connected with it.

3. ...

○ **Exercise IV.**

Aim: to develop grammatical habits of reading and writing.

Instruction: Join two sentences with the help of “while”.

1. The term “downsizing” has been considered to be potentially depressing.

The term “rightsizing” refers to the new size that can be just right for the firm.

Key: The term “downsizing” has been considered to be potentially depressing while the term “rightsizing” refers to the new size that can be just right for the firm.

2. One neologism may be formed by combining or deleting lexical elements.

Another neologism is a newly coined word, or a new meaning of the existing one.

Key: One neologism may be formed by combining or deleting lexical elements while another neologism is a newly coined word, or a new meaning of the existing one.

3. ...

○ **Exercise V.**

Aim: to develop grammatical habits of reading and writing.

Instruction: Make up one sentence out of two using Participle I.

1. New words are being constantly coined in the language. They denote new and popular ideas and phenomena.

Key: New words denoting new and popular ideas and phenomena are being constantly coined in the language.

2. New terms may be registered in the dictionaries. They possess necessary functional and stylistic characteristics.

Key: New terms possessing necessary functional and stylistic characteristics may be registered in the dictionaries.

3. ...

○ **Exercise VI.**

Aim: to develop the skill to understand train of author's thought using connectives, supplying the transition to the new idea.

CONNECTIVES	MEANING
And, furthermore, moreover, in addition, also, or	Additional information
Of course, naturally, surely	Expected information
Surprisingly, amazingly	Unexpected information
In fact, as a matter of fact	Intensifying information
As it is mentioned before, in short, in other words, i.e., that is	Confirmation of previous information
For example, for instance, to illustrate, such as	Example
So, therefore, as a result, consequently	Consequences
Because/because of, due to, thanks to, on account of, as a result of, in view of	Cause – effect
However, but, although, even though, nevertheless, on the other hand, yet	Contrasting information
First, second, then, next	Order
In short, therefore, thus, in conclusion, in summary, on the whole, finally	Conclusion

Instruction I: Read the text and define the meaning of linking word/ phrase in bold type.

Instruction II: Find the linking words/ phrases in the text and define their meaning.

There is always a need for new terms to describe some of the new practices. Yet, other terms are coined to replace existing ones. As a result, the risk of confusion increases. Many of these terms were motivated by the desire to keep up with the evolution of tastes and to meet specific requirements. For example, the term *downsizing* has now been changed to *rightsizing* as the “down” part of the word was considered potentially depressing.

Instruction III: Fill in the blanks with the appropriate linking word/ phrase. Explain your choice.

The acceptance of the neologisms by the Commercial Law discourse depends on such factors as their brevity, mnemonics and their potential for derivation. _____ the most important factor is their motivation. _____, the term should reflect the characteristics of the concept it designates. _____, its lexical components should provide an idea of the concept itself. _____, *ad network* is easily understood as a company that contracts with a number of Web sites to sell advertising space on the sites.

Key: But, that is, consequently, for instance.

Instruction IV: read the text with missed information after the linking word/ phrase. Predict probable information.

III. Підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійного написання анотацій.

Aim: to develop skills of writing a summary.

Instruction I: Read the text and make its summary in 5–6 sentences.

The article is devoted to the analysis of neologisms in the sphere of Commercial Law. The author states that new words in this specific vocabulary are based either on a void in the current language or on the need to expedite the expression of an idea which gains popularity. As careful studies on Terminology prove, new words may become registered in the dictionaries due to their brevity, mnemonics, productivity and motivation. The author concludes that new terms of Commercial Law discourse may be accepted in General English vocabulary depending on stylistic, technological, social and functional factors. Numerous examples presented in the article prove the reliability of author's conclusions.

Instruction II: Exchange your summary with your partner and correct it if it is necessary.

Instruction III: Read your summary to the class. Let the class comment on it stating its strong and weak points, the use of the language and suggest the ways of improving it.

Контрольні запитання для самоконтролю

1. Які джерела інформації належать до основних видів опрацювання іншомовних друкованих матеріалів?
2. Який принцип є провідним у процесі компресії інформації під час укладання анотацій і рефератів?
3. У чому полягає основна мета написання реферату?
4. Які відмінності існують між анотацією та рефератом?
5. Яку функцію виконує бібліографічний опис?
6. Якими способами може бути оформлений бібліографічний опис у разі реферування або анотування іноземних джерел?
7. Які характерні ознаки інформативного та індикативного типів реферату?
8. Як визначається поняття «анотація»?
9. З яких структурних елементів складається анотація?
10. За якими принципами класифікуються мовні кліше, що використовуються під час написання анотацій і рефератів?

Тест

1. **Які джерела опрацювання науково-технічної інформації мають провідне значення?**
 - a. Бібліографічні описи, анотації та реферати.
 - b. Каталоги й рекламні матеріали.
 - c. Періодичні видання та інструктивні тексти.
2. **У чому полягає основна сутність процесів анотування та реферування?**
 - a. У максимальному розширенні тексту шляхом включення другорядної інформації.
 - b. В ускладненні граматичної структури тексту через активне

використання дієприкметникових і герундійних конструкцій.

с. У максимальному скороченні обсягу першоджерела зі збереженням його ключового змісту.

3. З якою метою укладається реферат?

а. З метою спонукати читача до повного прочитання й перекладу оригінального тексту.

б. Для надання читачеві відносно повного уявлення про проблематику першоджерела та звільнення його від необхідності перекладу оригіналу.

с. Для створення загального уявлення про зміст першоджерела з подальшим заохоченням до його перекладу.

4. З якою метою укладається бібліографічний опис?

а. Для ознайомлення читача з персонажами першоджерела та формування позитивного ставлення до них.

б. З метою повного висвітлення досягнень науково-технічного прогресу.

с. Для інформування читача про публікацію, що вже вийшла друком або готується до видання з певної тематики.

5. Які відомості містить інформативний реферат?

а. Усі подробиці першоджерела.

б. Основні положення оригіналу в узагальненій формі.

с. Усі стилістичні характеристики оригінального тексту.

6. Що таке анотація?

а. Повний виклад інформації про граматичні особливості першоджерела.

б. Деталізований опис перекладацьких прийомів, використаних в оригіналі.

с. Максимально стислий узагальнений описовий виклад змісту першоджерела.

7. У якій структурній частині анотації подається перелік порушених проблем?

- a. У вступній частині.
- b. В основній частині.
- c. У заключній частині.

8. Які мовні засоби переважно використовуються в рефератах та анотаціях?

- a. Спеціалізовані мовні кліше.
- b. Конструкції з подвійним запереченням.
- c. Вирази з дієсловом *to be*.

ГЛОСАРІЙ

Анотація (Annotation) – короткий узагальнений опис книги, статті або іншого документа, що передає основний зміст та призначення роботи.

Реферат (Abstract / Summary) – узагальнений виклад змісту першоджерела з повним або частковим охопленням основних положень, проблем і висновків.

Анотування (Annotation writing) – процес складання анотації, що включає стислий опис основної теми та ключових положень джерела.

Реферування (Abstracting) – процес складання реферату з підкресленням головних ідей, результатів та висновків першоджерела.

Першоджерело (Source text) – оригінальний текст або документ, що підлягає анотуванню чи реферуванню.

Бібліографічний опис (Bibliographic description) – стандартизований запис інформації про джерело (автор, назва, видання, рік), що передуює анотації чи реферату.

Вихідні дані (Publication data) – основна інформація про публікацію: автор, назва, місце та рік видання.

Вступна частина (Introductory part) – початкова частина анотації, де зазначаються тема, предмет та мета публікації.

Основна частина (Main part) – частина анотації або реферату, що містить перелік ключових проблем, положень і результатів дослідження.

Заклучна частина (Concluding part) – частина анотації, де подається оцінка роботи, її призначення та цільова аудиторія.

Основна тема (Main topic) – головна ідея або предмет дослідження в першоджерелі.

Основні положення (Main points) – ключові тези та висновки, викладені в першоджерелі.

Ключові проблеми (Key issues) – центральні питання або завдання, розглянуті автором у публікації.

Компресія інформації (Information compression) – стисле подання інформації з першоджерела без втрати його основного змісту.

Узагальнення (Generalization) – процес виділення загальних ідей та принципів із конкретних даних або фактів.

Інформативний реферат (Informative abstract) – реферат, що містить детальний виклад всіх основних положень першоджерела.

Індикативний реферат (Indicative abstract) – реферат, що подає короткий опис теми та мети першоджерела без докладного викладу результатів.

Мовні кліше (Language clichés) – усталені мовні звороти, що широко використовуються в анотаціях та рефератах для стислого і зрозумілого викладу.

Безособові конструкції (Impersonal constructions) – граматичні конструкції без явного підмета, що використовуються для об'єктивного викладу інформації.

Пасивний стан (Passive voice) – граматична форма, в якій дія наголошується на об'єкті, а не на виконавцеві.

Термінологічна єдність (Terminological consistency) – послідовне та точне використання термінів і скорочень у тексті анотації або реферату.

Скорочення (Abbreviations) – уживання загальноприйнятих скорочень для економії місця та підвищення читабельності.

Узагальнений виклад (Generalized presentation) – стислий виклад інформації, що передає суть першоджерела без деталей.

Оцінка роботи (Evaluation of the work) – коротка характеристика публікації, її цінності та значення для читача або галузі.

Цільова аудиторія (*Target audience*) – група осіб, для якої призначена публікація або анотація.

Науковий стиль (*Academic / Scientific style*) – стиль письма, що характеризується логічністю, об'єктивністю, точністю термінів і формулювань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРА

1. Байдак Л. І. Анотування та реферування як ефективні прийоми роботи з іншомовною фаховою літературою. *Strategiczne pytania światowej nauki. Volume 13. Filologiczne nauki. Przemysł : Nauka i studia*, 2015. С. 3–5.
2. Безлюдний О. І. Особливості формування умінь і навичок роботи з іншомовним текстом зі спеціальності. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2014. № 42/43. С. 265–270.
3. Вороніна К.В. Основи перекладацького анотування та реферування текстів різних типів і жанрів : навчальний посібник / К.В. Вороніна – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 120 с.
4. Корж Т. М. Навчання студентів вищих технічних навчальних закладів анотування англійських професійно орієнтованих текстів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання: германські мови». Київ, 2008. 26 с.
5. Лутовинова В. І. Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації : практичний посібник / наук. ред. Г. М. Швецова-Водка. Київ, 2007. 73 с. 8
6. Миценко В.І. Анотування і реферування (Методичні рекомендації для підготовки аспірантів і здобувачів до кандидатського іспиту з іноземної мови). Кіровоград. – КНТУ, 2015. 16 с.
7. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність : Постанова Кабінету Міністрів України № 579 від 12 серпня 2015 р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248409199>.
8. Рябова Н. Н. Навчання реферуванню та анотуванню іншомовних текстів студентів немовних вузів. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. Т. 37. С. 373–375.

9. Серебрянська І. М. Реферування як засіб підвищення інтенсивності навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах. Вісник СумДУ. 2006. № 3. С. 86–90.
10. Тимошенко О. В. Особливості написання анотації англійською мовою. URL: <http://www.confesp.fl.kpi.ua/node/1150>.
11. Diane Engelhardt. Advanced English Reading and Comprehension. McGraw Hill Education. 2013. 255 p. URL: <http://www.e4thai.com/e4e/images/pdf2/PracticeMakesPerfectAdvancedEnglishReadingandComprehension.pdf>.
12. Guidelines for Abstracts. National Information Standards Organization (NISO). Baltimore, Maryland, USA. 30 p. URL: <https://www.oregon.gov/ODOT/Programs/ResearchDocuments/Abstract-Guidelines.pdf>.
13. Linda Ward Beech. Reading Passages That Build Comprehension. Main Idea and Details. Scholastic. 48 p. URL : <https://www.shmemorial.org/cms/lib/NJ01912932/Centricity/Domain/58/Scholastic%20Reading%20>
14. Maria Pinto Molina. Documentary Abstracting: Toward a Methodological Model. Journal of the American Society for Information Science, 46(3):225-234. 1995.
15. Graphical abstracts. Elsevier. URL : <https://www.elsevier.com/authors/journal-authors/graphicalabstract>